

ZSIRAI MIKLÓS

Zsirai Miklós Kossuth-díjas finnugor nyelvész, Kossuth-díjas egyetemi tanár, az MTA tagja 1892. október 10-én született Mihályiban. Szülei földművelő parasztok voltak, korán árvaságra jutott és testvéreit is elvesztette. A tehetséges fiú a soproni Evangélikus Líceumba került, ahol a Magyar Társaság aktív tagja volt, itt kapott kedvet a tudományos munkához. Így vallott erről:

„Akkoriban nem is gyanítottam, ma azonban már világosan látom, milyen egyéniségalkító hatása volt a Magyar Társaság szellemi légkörének. Egyikünk többet, másikunk kevesebbet, de mindegyikünk kapott valami értékes ösztönzést, nemes sugallatot, hasznos útvalót. Mindegyikünkben felébredt licista voltunk öntudata, s mindegyikünknek meg kellett szívlelnie a társas együttélés, a közös munka fegyelmező tanulságait...a Társaság ismertette, szeretettette meg velem a könyvet és a tudományos munkát.”

Bölcsészhallgatóként a szintén soproni származású Gombocz Endre professzor tanácsára fordult a finnugor nyelvészet felé, emellett a magyar nyelv és őstörténet kérdései is foglalkoztatták. 1914-ben Finnországba utazhatott, de az I. világháború kitörése miatt haza kellett térnie. Besorozták, az orosz fronton hadifogságba esett. A háború után fejezte be egyetemi tanulmányait, majd az Eötvös Kollégium, 1931-től a budapesti tudományegyetemen a finnugor összehasonlító tudomány egyetemi tanára, 1939-től a finnugor tanszék vezetője lett. Legendásan jó előadó volt, színes, magával ragadó előadásait zsúfolásig megtelt termekben tartotta, hallgatói között szép számmal voltak orvosok és jogászok is. A Magyar Tudományos Akadémia 1933-ban levelező, 1945-ben rendes tagjává választotta. 1935-től Nyelvtudományi Közlemények szerkesztője lett. 1937-ben jelent meg legjelentősebb műve a Finnugor rokonságunk, amely a korabeli finnugrisztika összefoglalása volt. 1944-1953 között a Magyar Nyelvtudományi Társaság elnökeként munkálkodott. Reguly Antal hagyatékából 1944-1951 között kiadta az Osztyák hőségeket két kötetét. 1949-ben Kossuth-díjat kapott. Bár részt vett a kommunista fordulatot követő tudományos közéletben, azt állandó lelki vívódások követték és rendszeresen támadták "polgári" nyelvtudományi munkássága miatt.

Munkájában betegsége is hátráltatta, emiatt a háborút követően már kevés eredményt tudott felmutatni.

Budapesten hunyt el 1955. szeptember 9-én. Huzamosabb időt a II. világháború alatt 1944 telén töltött Mihályiban, ahol szülőházát a Hunyadi utcában emléktábla jelöli. Zsirainak faluja, a „Mihályi Község Díszpolgára” címet adományozta posztumusz, 1998-ban.

Irodalom:

Kiss Jenő: Emlékbeszéd Zsirai Miklós rendes tag felett. In: Magyar nyelv. 101. évf. 3. sz. (2005). p. 257-268. Internetes elérhetősége <http://epa.oszk.hu/00000/00032/00026/pdf/kissj.pdf> Letöltés: 2017.09.11.

Kiss Jenő: Zsirai Miklós emléke Mihályiban. In: Soproni szemle 40. évf. 3. sz. (1986). p. 279-283.

Kiss Jenő: Zsirai Miklós-emlékünnepe a rábaközi Mihályiban. Magyar Nyelvőr, 1976. 127–128. p.

Új magyar irodalmi lexikon III. (P–Zs). Főszerk.: Péter László. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1994. p. 2330.

Becht Rezső: Líceumi diákélet a század elején (Emlékezés) In: Soproni szemle, 27. évf. 2. sz. (1973). p. 154-168.

Zsirai Miklós: Üdvözlő vallomás. [A Magyar Társaság 150 éves jubileumára.] Emlékfüzet a Magyar Társaság 150 éves évfordulója alkalmával. Sopron, 1940.

Fokos Dávid: Zsirai Miklós (gyászbeszéd). Magyar Nyelv, 1955. p. 403–404.

Pais Dezső: Zsirai Miklós. (Soproni diákkoráról) Magyar Nyelv, 1959. p. 317–318.

Domonkos János: Emlékezés Zsirai Miklós (1892–1955) születése centenáriumára. Kapu 5. évf. 12. sz. (1992). p. 60–61.

Domonkos János: Emlékezés Zsirai Miklósról (1892–1955). Bécsi Napló 13. évf. 6. sz. (1992). p. 10.

Hadrovics László – Kiss Jenő: Zsirai Miklós Magyar Tudomány 103. 1996. p. 1541-1543.

Szebik Imre: Egy kiváló finnugrista emlékezete. Dr. Zsirai Miklós nyelvész (1892–1955). Evangélikus Élet 70. évf. 19. sz. (2005). máj. 8. p. 10.